

فرهنگ جامع موسیقی ایرانی (جلد ۲)

بهرروز وجدانی

نشر گندمان - نشر دایره ۱۳۸۶

موسیقی به عنوان یکی از پیچیده‌ترین و تأثیرگذارترین عناصر فرهنگی به ویژه در جوامع سنتی و بومی با تاروپود زندگی مردمان ایران زمین عجین شده است. در این میان با توجه به اینکه ویژگی اساسی موسیقی‌های سنتی و بومی شفاهی بودن آن است مؤلف آن را عاملی دانسته که با فقدان هر مجری موسیقی قسمتی از این میراث فرهنگ معنوی ارزشمند به دست فراموشی سپرده شده یا از بین می‌رود. وی معتقد است باید باور کرد که با مرگ هنرمندان سنتی به خصوص در حوزه‌های شفاهی همچون موسیقی که اجراکنندگان صاحب نام آنها نیز توجهی به مستندسازی آموخته‌ها و تجربیات خود نمی‌بینند، دانش و هنری که طی گذر زمان از نسلی به نسلی منتقل شده و قسمتی نیز در دست هنرمندان سنتی امروز است بدون اینکه فرصتی برای انتقال درست و به موقع آنها بیابند، از بین خواهد رفت که این امر بی‌تردید ما را به بی‌هویتی نزدیکتر می‌کند.

ما هم با مؤلف هم عقیده‌ایم که تمامی عناصر فرهنگی هویت‌ساز کشورمان از جمله موسیقی، از همه سو مورد هجوم قرار گرفته است که با مستندسازی و پژوهش‌های علمی و جامع با استفاده از تمام امکانات و ظرفیت‌های علمی و تکنولوژیک و حتی تدوین قوانین و مقررات حقوقی و لازم‌الاجرا و حمایت‌های دولتی می‌توان در مقابل این تهاجم و بی‌اعتنایی‌ها ایستاد.

حفظ و اشاعه‌ی موسیقی ملی ایران (سنتی و محلی) از طریق مستندسازی و انتشار آنها در راستای تقویت هویت ملی و فرهنگی و حفاظت از میراث فرهنگی معنوی ایران بیان‌گر هدف و جهت‌گیری انتشار این اثر می‌باشد.

نوع پژوهش این کتاب میدانی، کتابخانه‌ای و مصاحبه‌های شخصی با هنرمندان در این سرزمین است. به گفته‌ی مؤلف کتاب بیست سال پژوهش، مصاحبه و فیش برداری از اکثر متون، کتاب‌ها و رساله‌های موسیقی، ادبی، تاریخی و هنری موجود در کتابخانه‌ها و آرشیوهای کشور است.

به نظر می‌رسد در جمع‌آوری و تدوین واژگان کتاب با توجه به گستردگی دامنه‌ی فرهنگ ایرانی در تمامی رشته‌های هنری مرزهای جغرافیایی کنونی کشورمان مد نظر نبوده است. امروزه دیده می‌شود که واژه‌ها، اصطلاحات، تعبیر، مفاهیم و نام‌های موسیقایی ایرانی به صورت تغییر شکل یافته و گاه دست نخورده در موسیقی اقوام و ملل مختلف دیده می‌شود.

از ویژگی‌های دیگر کتاب توجه به ابعاد تاریخی شکل‌گیری و ظهور واژگان موسیقی ایرانی است که با پژوهش و بررسی کتاب‌های تاریخی و ادبی قابل دسترسی تا حدی امکان‌پذیر شده است. مؤلف معتقد است توجه موسیقی‌نویسان، تاریخ‌نویسان موسیقی ایرانی و پژوهشگران این هنر نباید صرفاً معطوف به استادان و هنرمندان موسیقی رسمی شهری شود که آنها را در قالب مکتب‌هایی چون تهران، تبریز، قزوین، شیراز و اصفهان گرد آورده‌اند. به نظر وی موسیقی ملی ایران محدود به شهرها و مکاتب هنری شکل گرفته در آنها نمی‌شود بلکه این هنر هویت ساز اشکال گوناگونی دارد و در تمامی عرصه‌های زندگی عموم مردم ایران نقش فعالی ایفا کرده است. در واقع این تفکر به شکل‌گیری کتاب «فرهنگ جامع موسیقی ایرانی» انجامیده است.

گفتنی است که شیوه‌ی ارائه‌ی مطالب به صورت جامع و روان در قالب فرهنگ فارسی به ترتیب حروف الفبای فارسی همراه با ست، عکس، طرح، نمودار و جدول تدوین شده و در دو جلد در اختیار خوانندگان قرار گرفته است.

در واژه‌نگاری و تنظیم کتاب نکات زیر رعایت شده است.

- آوانویسی واژه‌ها براساس آوانویسی فرهنگ معین انجام شده است.

- برای نمونه‌نگاری گوشه‌ها، آوازها و دستگاه‌های موسیقی ایرانی از کتاب‌های «آواشناسی موسیقی ایرانی»، علینقی وزیری و «گام‌ها و دستگاه‌های موسیقی ایرانی» مهدی برکشلی استفاده شده است.

- از بین تعاریف ارائه شده ساده‌ترین و جامع‌ترین تعاریف انتخاب شده است ...

موضوع مورد بررسی در این مجموعه شامل نام نغمات ایرانی، ابزار موسیقی ایرانی همراه با عکس و طرح و مشخصات، هنرمندان موسیقی ایرانی در سطح ملی، کتاب‌ها و رساله‌های مرجع و مأخذ موسیقی ایرانی، نت‌نویسی نغمه‌ها، انواع طرح، نمودار، جدول، عکس با نام مأخذ و مراجع مورد استناد است.

کتاب در ۲ جلد و ۱۲۴۰ صفحه با شمارگان ۱۵۰۰ به قیمت ۱۸۰۰۰ تومان در بهار امسال منتشر شده است.